



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 32/04-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Štefana Ogurčáka na neverejnom zasadnutí 10. júna 2004 prerokoval prijatú sťažnosť F. S., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. R. B., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 874/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 874/00 porušil základné právo F. S., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 874/00 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietahov.

3. F. S. priznáva primerané finančné zadost'učinenie 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. F. S. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 796 Sk (slovom osemtisícšesťdesiatšesť slovenských korún), ktorú je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť na účet jeho advokáta JUDr. R. B., Advokátska kancelária, K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. januára 2004 doručená sťažnosť F. S., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. R. B., Advokátska kancelária, K., ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 874/00. Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia základného práva podľa označeného článku ústavy žiadal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných priet'ahov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie vo výške 100 000 Sk a uložil okresnému súdu povinnosť náhrady trov právneho zastúpenia vo výške 8 796 Sk na účet jeho právneho zástupcu.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd 11. februára 2004 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 32/04-12.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním doručeným ústavnému súdu 9. marca 2004. Uviedol, že v danom prípade súd v dôsledku toho, že žalobca sa domáhal priznania oslobodenia od súdnych poplatkov, musel uskutočniť procesné úkony na zistenie jeho majetkových pomerov a musel rozhodnúť o návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Tvrdil, že napriek tomu, že v mesiaci máj 2003 bolo zistené, že spis sp. zn. 24 C 874/00 sa stratil, súd nie je nečinný a vykonáva úkony v súlade s objektívnymi možnosťami, ktoré sú pre sudcov vytvorené, pričom aj v oddelení konajúcej sudkyne je nevybavených 648 vecí. Preto považuje aj sťažovateľom požadované finančné zadost'učinenie za neprimerane vysoké.

Sťažovateľ reagoval na stanovisko okresného súdu listom z 31. marca 2004. Uviedol, že nadmerné zaťaženie konajúcej sudkyne nemôže byť dôvodom na to, aby ústavné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nebolo naplnené. Tiež strata spisu nemôže byť dôvodom ospravedlnenia nečinnosti súdu.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 24 C 874/00 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľ (v postavení odporcu) je účastníkom označeného súdneho konania o určenie neplatnosti právneho úkonu (kúpnej zmluvy), ktoré začalo podaním navrhovateľa A. R. 29. septembra 2000.

Okresný súd v priebehu mesiacov október až december 2000 za účelom rozhodnutia o žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov vykonával šetrenie o majetkových pomeroch navrhovateľa.

Dňa 24. januára 2001 navrhovateľ podal návrh na vydanie predbežného opatrenia, o ktorom súd rozhodol 20. februára 2001 tak, že návrh zamietol. Proti tomuto rozhodnutiu sa žalobca odvolal. Súd predložil spis odvolaciemu súdu 12. apríla 2001. Odvolací súd napadnuté rozhodnutie okresného súdu uznesením z 31. mája 2001 potvrdil. Dňa 10. júla 2001 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 18. februára 2002 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom boli vypočutí navrhovateľ aj odporca. Pojednávanie bolo odročené bez uvedenia dôvodu.

Dňa 5. mája 2003 po tom, ako sa sťažovateľ podaniami zo 16. júla 2002, 6. novembra 2002 a 27. februára 2003 domáhal nariadenia pojednávania, boli 5. mája 2003 uskutočnené úkony na rekonštrukciu spisu.

Dňa 20. mája 2003 bol predmetný spis nájdený v archíve, kde bol omylom založený.

Dňa 27. júna 2003 okresný súd vyzval zástupcu sťažovateľa aby mu predložil dôkazy o platbách kúpnej ceny (výzva mu bola doručená 6. augusta 2003).

Sťažovateľ, zastúpený advokátom, požadované dôkazy o platbách kúpnej ceny predložil okresnému súdu podaním doručeným mu 11. decembra 2003.

Dňa 22. marca 2004 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom žalobca požiadal o ustanovenie zástupcu vzhľadom na to, že je oslobodený od súdneho poplatku. Z toho dôvodu bolo pojednávanie odročené na neurčito.

Dňa 24. apríla 2004 súd uznesením odňal navrhovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov a neustanovil mu zástupcu pre konanie.

III.

Účelom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Iba prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto pre naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd o veci iba konal a nerozhodol o nej s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne judikuje

ústavný súd, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 87/02 a ďalšie).

V danej veci sťažovateľ využil aj právny prostriedok, ktorý mu zákon dáva, a 31. marca 2003 adresoval predsedovi okresného súdu sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní podľa § 6 ods. 1 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov. Predseda okresného súdu sťažovateľa ďalej informoval, že spis týkajúci sa predmetného konania sa stratil a bude potrebná jeho rekonštrukcia, pričom vykonaním tejto rekonštrukcie poverila konajúca sudkyňa vyššieho súdneho úradníka s tým, že „po zrekonštruovaní uvedeného spisu súd bude v konaní bezodkladne pokračovať“.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníkov a postup súdu (I. ÚS 70/98, III. ÚS 87/02).

Pokiaľ ide o kritérium „zložitost' veci“, ústavný súd bral do úvahy aj v predmetnom prípade skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97 a iné) relevantnú pre rozhodnutie. Na základe týchto hľadísk konanie o určenie neplatnosti zmluvy pri zhodných výpovediach účastníkov konania o okolnostiach uzavretia zmluvy, ktorej určenie neplatnosti bolo predmetom súdneho sporu, nehodnotil ako právne zložité konanie.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ústavný súd zistil, že okresný súd vo veci plynulo konal, a to až do 18. februára 2002. V období od 18. februára 2002 do 5. mája 2003 bol súd nečinný. Bolo to dôsledkom toho, že spis bol omylom vložený do iného spisu a spolu s ním založený do archívu.

Ústavný súd hodnotí obdobie nečinnosti od 18. februára 2002 do 5. mája 2003 ako zbytočný prietah v trvaní viac ako 14 mesiacov. Poukázanie predsedu okresného súdu na

objektívne príčiny spôsobujúce prieťahy v konaní spočívajúce v značnej zaťažnosti súdu nemožno akceptovať. V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbujuje štát zodpovednosti za prieťahy v súdnom konaní (II. ÚS 40/97). Námietka veľkého množstva nevybavených a nerozhodnutých vecí nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Navyiac, veľké množstvo nevybavených vecí nebolo v príčinnej súvislosti s prieťahmi, ktoré v danej veci vznikli stratou spisu.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov postupom okresného súdu v predmetnom občianskoprávnom konaní, tak ako ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 nálezu).

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Sťažovateľ žiadal prikázať súdu, aby konal bez prieťahov, keďže ústavný súd zistil, že k porušeniu základného práva došlo nekonaním, považoval za potrebné v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody súd rozhodol tak, ako je uvedené v bode 2 tohto rozhodnutia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ si uplatnil náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to v sume 100 000 Sk. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi aj finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa považuje za primerané vo výške 15 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené v bode 3 výrokovej časti tohto nálezu.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému z účastníkov, aby úplne alebo sčasti uhradil účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ v sťažnosti z 20. januára 2004 vyčíslil trovy konania vo výške 8 796 Sk za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti spolu s režijným paušálom. Oba úkony boli vykonané v roku 2004, kde výpočtový základ určený podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb je 13 602 Sk, pričom za jeden úkon prináleží 4 540 Sk spolu s režijným paušálom 136 Sk. Celkové trovy za dva

úkony predstavujú zaokrúhlene (§ 25 vyhlášky) sumu 9 360 Sk. Vzhľadom na to, že sťažovateľ si prostredníctvom svojho právneho zástupcu uplatnil trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby, ktoré vyčíslil sumou 8 796 Sk, ústavný súd – keďže to nie je v rozpore s platnými súvisiacimi predpismi – mu priznal náhradu trov právneho zastúpenia v uplatnenej výške, tak ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júna 2004